

Súd: Najvyšší súd SR
Spisová značka: 10Sžsk/3/2018
Identifikačné číslo spisu: 2014200823
Dátum vydania rozhodnutia: 24.10.2018
Meno a priezvisko: JUDr. Zuzana Ďurišová
Funkcia: sudca
ECLI: ECLI:SK:NSSR:2018:2014200823.2

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako kasačný súd, v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Zuzany Ďurišovej a členov senátu JUDr. Jany Hatalovej, PhD. a JUDr. Eleny Berthotyovej, PhD., v právnej veci žalobcu R. P., bytom B., Poľská republika, právne zastúpeného V4 Legal, s.r.o., AK Tvrdeho 783/4, 010 01 Žilina, proti žalovanej (sťažovateľke) Sociálnej poisťovni, ústredie, so sídlom Ul. 29. augusta č. 8-10, 813 63 Bratislava, za účasti: J. Q., bytom S., Poľská republika, (predtým Adam Bocheňski - PROJEKT PLUS, so sídlom Sobotište 17, 906 05 Sobotište, IČO: 456 818 48), o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovanej č. 7334-3/2013-BA zo dňa 19. augusta 2013, o kasačnej sťažnosti žalovanej proti právoplatnému rozsudku Krajského súdu v Trnave č. k. 20S/89/2014-163 zo dňa 26. marca 2018, takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Trnave č. k. 20S/89/2014-163 zo dňa 26. marca 2018 z r u š u j e a v e c m u v r a c i a n a ďalšie konanie.

Odôvodnenie

I.

Priebeh a výsledky administratívneho konania

1. Sociálna poisťovňa, pobočka Senica, ako prvoinštančný správny orgán, rozhodnutím č. 23201-1/2011-SE zo dňa 22.08.2011 rozhodla podľa § 178 ods. 1 písm. a) bod 1 a § 210 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. tak, že žalobcovi nevznikla účasť na nemocenskom poistení, dôchodkovom poistení a poistení v nezamestnanosti dňom 01.09.2010. Rozhodnutie odôvodnila tým, že vzhľadom na to, že u zamestnávateľa žalobcu nebolo možné ani fyzickou kontrolou preukázať reálny výkon činnosti zamestnanca, žalobcovi nevznikol poisťný pomer odo dňa 01.09.2010. Na odvolanie žalobcu žalovaná napadnutým rozhodnutím č. 7334-3/2013-BA zo dňa 19.08.2013 odvolanie zamietla a rozhodnutie prvostupňového správneho orgánu potvrdila.

II.

Konanie na krajskom súde

2. Krajský súd v Trnave preskúmal napadnuté rozhodnutie žalovanej a dospel k záveru, že žalovaná nevykonala žiadne dokazovanie a nezískala žiaden dôkaz, ktorý by potvrdil, že žalobca na území Slovenskej republiky reálne nevykonával činnosť ako zamestnanec, a preto nemôže podliehať slovenskému právnomu predpisu podľa článku 13 (3) základného nariadenia.

3. Názor, na základe ktorého žalovaná o veci rozhodla považuje krajský súd za predčasný, prijatý na základe nedostatočne zisteného skutkového stavu. Sociálna poisťovňa, pobočka Senica svoje rozhodnutie založila iba na konštatovaní, že fyzickou kontrolou nebolo možné preukázať reálny výkon činností zamestnanca u zamestnávateľa Adam Bocheňski - PROJEKT PLUS, Sobotište 17, čo považoval krajský súd za nedostatok v dokazovaní, ktorý nebol odstránený ani žalovanou v odôvodnení jej rozhodnutia. Argumentácia, na ktorej žalovaná založila svoje rozhodnutie je vzhľadom na rozsah zistených skutočností pochybná, nie je podložená žiadnymi konkrétnymi dôkazmi a spôsob, akým žalovaná vykonávala šetrenie na reálny výkon činnosti žalobcom nie je postačujúci pre záver, ktorý žalovaná v rozhodnutí napadnutom žalobou prijala. Krajský súd má za to, že iba na základe nepreukázaných indícií zo strany žalovanej, o možnosti zneužívania slovenského sociálneho systému, nie je možné prijať rozhodnutie, že u žalobcu účasť na sociálnom poistení nevznikla. Rovnako považuje krajský súd za nedostatočne preukázané okolnosti spojené s uzatvorením dohody medzi Slovenskou republikou a orgánmi sociálneho zabezpečenia Poľskej republiky, čo nemôže postačovať na potvrdenie správnosti rozhodnutia žalovanej. Existencia takejto dohody musí byť žalovanou preukázaná a zároveň musí spĺňať podmienky preskúmateľnosti, keďže určenie uplatniteľnej legislatívny nesmie byť arbitrárne a prispôbenie faktov alebo udalostí, ku ktorým dochádza v jednom členskom štáte nemôže v žiadnom prípade viesť k tomu, aby sa iný členský štát stal príslušným alebo jeho právne predpisy uplatniteľnými (bod č. 11 preambuly vykonávacieho nariadenia). Tieto podmienky však podľa názoru krajského súdu v prejednávacom prípade žalovanou splnené neboli a z administratívneho spisu žalovanej nemožno vyvodiť objektívny záver o existencii dohody podľa čl. 16 odsek 4 vykonávacieho nariadenia. Správny súd tiež poukazuje tiež na povinnosť žalovanej v odôvodnení rozhodnutia podľa § 209 ods. 4 zákona č. 461/2003 Z.z. uviesť, ktoré skutočnosti boli podkladom pre vydanie rozhodnutia, akými úvahami bola vedená pri hodnotení dôkazov a na základe ktorých právnych predpisov rozhodovala. Žalovaná ani pobočka Sociálnej poisťovne, ktorá rozhodovala v prvej inštancii, však v odôvodnení rozhodnutia neuviedli, že by dohoda medzi ňou a poľskou inštitúciou ZUS bola podkladom pre vydanie rozhodnutia.

4. Z uvedených dôvodov krajský súd zrušil napadnuté rozhodnutie žalovanej podľa § 191 ods. 1 písm. d) a e) zákona č. 162/2015 Z.z. Správny súdny poriadok (ďalej len „S.s.p.“) a vec vrátil žalovanej na ďalšie konanie.

5. O nároku na náhradu trov konania rozhodol krajský súd podľa § 167 S.s.p. tak, že úspešnému žalobcovi nárok na náhradu trov konania priznal.

III.

Konanie na kasačnom súde

6. Proti rozsudku krajského súdu podala sťažovateľka v zákonnej lehote kasačnú sťažnosť z dôvodov uvedených v § 440 ods. 1 písm. g) a písm. h) S.s.p., v ktorej navrhla kasačnému súdu, aby žalobu zamietol.

7. Sťažovateľka najmä uviedla, že sa nestotožňuje s právnym názorom krajského súdu a bola toho názoru, že preskúmané rozhodnutie bolo vydané na základe dostatočne zisteného skutkového stavu veci a po zhodnotení všetkých relevantných dôkazov. Ďalší účastník neriadil činnosť z registrovaného sídla ani z iného miesta na území Slovenskej republiky. Tieto skutočnosti boli preukázané a vyplývajú aj z napadnutého rozhodnutia.

8. Podľa názoru sťažovateľky na základe kontroly sa nepodarilo preukázať reálny výkon činnosti zamestnancov dotknutého zamestnávateľa na území Slovenskej republiky, ani splnenie podmienok na určenie registrovaného sídla alebo miesta podnikania. Na preukázanie reálneho výkonu činnosti

zamestnancov nepostačuje len formálnym spôsobom deklarovat' podnikanie, napr. pracovnými zmluvami, obchodnými zmluvami.

9. Žalobca sa k podanej kasačnej sťažnosti nevyjadril.

IV.

Právny názor Najvyššieho súdu SR

10. Senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky konajúci ako kasačný súd (§ 438 ods. 2 S. s. p.) preskúmal napadnutý rozsudok krajského súdu, pričom po zistení, že kasačná sťažnosť bola podaná oprávnenou osobou v zákonnej lehote (§ 442 ods. 1, § 443 ods. 1 S.s.p.) a že ide o rozsudok, proti ktorému je kasačná sťažnosť prípustná (§ 439 ods. 1 S.s.p.), jednomyseľne (§ 3 ods. 9 zákona č. 757/2004 Z.z. o súdoch) dospel k záveru, že kasačná sťažnosť je dôvodná. Rozhodol bez nariadenia pojednávania (§ 455 S.s.p.) s tým, že deň vyhlásenia rozhodnutia bol zverejnený na úradnej tabuli súdu a na internetovej stránke najvyššieho súdu. Rozsudok bol verejne vyhlásený dňa 24. októbra 2018 (§ 137 ods. 4 v spojení s § 452 ods. 1 S.s.p.).

Podľa čl. 14 ods. 5 písm. b) vykonávacieho nariadenia v pôvodnom znení na účely uplatňovania článku 13 ods. 1 základného nariadenia osobou, ktorá zvyčajne vykonáva činnosť ako zamestnanec v dvoch alebo vo viacerých členských štátoch, je predovšetkým osoba, ktorá nepretržite striedavo vykonáva činnosti s výnimkou zanedbateľných činností v dvoch alebo vo viacerých členských štátoch, a to bez ohľadu na početnosť alebo pravidelnosť tohto striedania.

Podľa čl. 14 ods. 5 vykonávacieho nariadenia v znení relevantnom na preskúmanú vec na účely uplatňovania článku 13 ods. 1 základného nariadenia sa osobou, ktorá zvyčajne vykonáva činnosť ako zamestnanec v dvoch alebo vo viacerých členských štátoch, rozumie osoba, ktorá vykonáva súbežne alebo striedavo jednu alebo viacero oddelených činností v dvoch alebo vo viacerých členských štátoch pre ten istý podnik alebo toho istého zamestnávateľa, alebo pre rôzne podniky alebo rôznych zamestnávateľov.

Podľa čl. 14 ods. 5b vykonávacieho nariadenia v citovanom znení na účely určenia uplatniteľných právnych predpisov podľa článku 13 základného nariadenia sa zanedbateľné činnosti neberú do úvahy. Článok 16 vykonávacieho nariadenia sa uplatňuje na všetky prípady podľa tohto článku.

Podľa čl. 14 ods. 8 vykonávacieho nariadenia v citovanom znení na účely uplatňovania článku 13 ods. 1 a 2 základného nariadenia formulácia podstatná časť činnosti, ktorú osoba vykonáva ako zamestnanec alebo ako samostatne zárobkovo činná osoba v členskom štáte znamená, že sa kvantitatívne podstatná časť všetkých činností zamestnanca alebo samostatne zárobkovo činnnej osoby vykonáva v tomto členskom štáte, pričom to nemusí byť nevyhnutne väčšia časť týchto činností.

Podľa čl. 16 ods. 1 vykonávacieho nariadenia v citovanom znení osoba, ktorá vykonáva činnosti v dvoch alebo vo viacerých členských štátoch, informuje o tejto skutočnosti inštitúciu určenú príslušným úradom členského štátu bydliska.

Podľa čl. 16 ods. 2 vykonávacieho nariadenia v citovanom znení určená inštitúcia členského štátu bydliska bezodkladne určí uplatniteľné právne predpisy, ktoré sa na dotknutú osobu uplatňujú, so zreteľom na článok 13 základného nariadenia a článok 14 vykonávacieho nariadenia. Toto určenie sa považuje za predbežné. Inštitúcia informuje o predbežnom určení uplatniteľných právnych predpisov určené inštitúcie každého členského štátu, v ktorom sa činnosť vykonáva.

Podľa čl. 16 ods. 3 vykonávacieho nariadenia v citovanom znení predbežné určenie uplatniteľných právnych predpisov, ako sa stanovuje v odseku 2, sa stáva definitívnym do dvoch mesiacov odo dňa, keď boli inštitúcie určené príslušnými orgánmi dotknutých členských štátov o ňom informované v súlade s odsekom 2, ak už uplatniteľné právne predpisy neboli definitívne určené na základe odseku 4

alebo najmenej jedna dotknutá inštitúcia neinformovala inštitúciu určenú príslušným úradom členského štátu bydliska do konca tejto dvojmesačnej lehoty o tom, že nemôže prijať toto určenie alebo že zaujala k tejto veci odlišné stanovisko.

Podľa čl. 16 ods. 4 vykonávacieho nariadenia v citovanom znení platí, že ak existuje neistota vo veci určenia uplatniteľných právnych predpisov, v dôsledku ktorej je potrebné, aby inštitúcie alebo úrady dvoch alebo viacerých členských štátov na požiadanie jednej alebo viacerých inštitúcií určených príslušnými úradmi dotknutých členských štátov alebo samotných týchto úradov navzájom rokovali, určia sa právne predpisy uplatniteľné na dotknutú osobu vzájomnou dohodou a so zreteľom na článok 13 základného nariadenia a príslušné ustanovenia článku 14 vykonávacieho nariadenia.

Podľa čl. 16 ods. 5 vykonávacieho nariadenia v citovanom znení príslušná inštitúcia členského štátu, ktorého právne predpisy boli predbežne alebo definitívne určené za uplatniteľné, to bezodkladne oznámi dotknutej osobe.

Podľa čl. 16 ods. 6 vykonávacieho nariadenia v citovanom znení platí, že ak dotknutá osoba neposkytne informácie podľa odseku 1, uplatnia sa ustanovenia tohto článku na podnet inštitúcie určenej príslušným úradom členského štátu bydliska, len čo je o situácii tejto osoby informovaná, napríklad aj prostredníctvom inej dotknutej inštitúcie.

Podľa § 195 ods. 1 zákona organizačná zložka Sociálnej poisťovne pred vydaním rozhodnutia postupuje tak, aby presne a úplne zistila skutočný stav vecí, a na ten účel obstará potrebné podklady na rozhodnutie.

Podľa § 195 ods. 2 zákona podkladom na rozhodnutie sú najmä podania, návrhy a vyjadrenia účastníkov konania, dôkazy, čestné vyhlásenia, ako aj skutočnosti všeobecne známe alebo známe organizačnej zložke Sociálnej poisťovne z jej činnosti.

Podľa § 195 ods. 3 zákona organizačná zložka Sociálnej poisťovne pri posudzovaní vecí objasňuje rovnako dôkladne všetky rozhodujúce skutočnosti bez ohľadu na to, či svedčia v prospech, alebo v neprospech účastníka konania.

11. Podstatou kasačnej sťažnosti bol nesúhlas sťažovateľky s názorom krajského súdu o nedostatočne zistenom skutkovom stave v predmetnej veci a s tým súvisiacou nepreskúmateľnosťou správneho rozhodnutia, pričom sťažovateľka poukazovala ako na rozhodnutia Krajského súdu v Žiline tak aj na rozhodnutia Najvyššieho súdu Slovenskej republiky v obdobnej veci. Kasačný súd po preskúmaní napadnutého rozhodnutia dospel k záveru o dôvodnosti kasačnej sťažnosti.

12. Kasačný súd dáva do pozornosti, že za účelom preukázania skutočného výkonu činnosti na území Slovenskej republiky každého zamestnanca pribratého účastníka vykonal prvoinštančný správny orgán dňa 24.06.2011 fyzickú kontrolu priamo v sídle zamestnávateľa, ktorú mal zamestnávateľ uvedenú vo výpise zo živnostenského registra kde zistil, že ide len o starý, neobývaný domček. Z vyjadrenia Obecného úradu Sobotište vyplýva, že pribratý účastník v obci nevykonáva žiadnu podnikateľskú činnosť a podľa dostupných informácií ani v minulosti takúto činnosť na území obce nevykonával, resp. nemal v obci zriadenú žiadnu prevádzku. Šetrením bolo tiež zistené, že objekt na adrese uvedenej v živnostenskom registri, bol pribratému účastníkovi prenajatý, avšak od 30.05.2011 bol vlastníkom nehnuteľnosti odvolaný súhlas so sídlom pribratého účastníka. Na základe kontroly sa nepodarilo preukázať, že zamestnávateľ prideloval zamestnancom prácu počas trvania pracovnoprávneho vzťahu, a že zamestnanci na území Slovenskej republiky prácu skutočne vykonávali. Pracovné zmluvy a ďalšie doklady potrebné ku kontrole odvodu poisteného zamestnávateľ predložil až po vydaní rozhodnutí vo veci vzniku sociálneho poistenia. V pracovných zmluvách bol dojednaný pracovný pomer na kratší pracovný čas - 8 hodín mesačne, pričom zamestnanci mali priznanú mesačnú mzdu vo výške 30 €. Prvoinštančný správny orgán v dňoch 21-22.09.2011 vykonal kontrolu, ktorá však nebola zameraná na preukázanie reálneho výkonu činnosti zamestnancov zamestnávateľa na území SR, ale na odvod

poistného na sociálne poistenie za obdobie od 01.08.2010 do 30.06.2011. Z protokolu č. 700-0710013511-AG02/11 o vykonaní kontroly odvodu poistného na sociálne poistenie vyplýva, že prerokovania výsledkov uvedených v protokole sa zúčastnil splnomocnený zástupca zamestnávateľa, čo potvrdil svojim podpisom. Zamestnávateľ dňom, kedy prvoinštančný správny orgán začal vykonávať kontrolu odvodu poistného na sociálne poistenie, ukončil podnikateľskú činnosť. Kontrolné zistenia vyplývajúce z kontroly odvodu poistného na sociálne poistenie nemajú však vplyv na posúdenie uplatniteľnej legislatívy v súlade so základným nariadením a vykonávacím nariadením.

13. Vzhľadom na uvedené kasačný súd poznamenáva, že v sídle zamestnávateľa by sa mali prijímať zásadné rozhodnutia spoločnosti, t. j. mali by sa uskutočňovať stretnutia zamestnávateľa so zamestnancami, uzatvárať zmluvy s klientmi, ukladať účtovné doklady (objednávky, faktúry), viesť mzdová evidencia, prideľovať práca zamestnancom, k čomu je potrebný aj administratívny aparát, nakoľko ide o veľký počet zamestnancov, ktorým však zamestnávateľ nedisponuje. Na základe výsledkov kontroly dospel kasačný súd k názoru, že sídlo pribratého účastníka uvedené vo výpise zo živnostenského registra nespĺňa základné kritéria sídla spoločnosti a zároveň kasačný súd uvádza, že zamestnávateľ ako aj zamestnanec nepredložili doklady preukazujúce reálny výkon práce žalobcu, z ktorých by bolo zrejmé, že žalobca vykonával prácu na určenom mieste, a teda vykonanou kontrolou sa nepodarilo preukázať reálny výkon činnosti žalobcu. Kasačný súd považuje za dôvodné tvrdenie sťažovateľky, že na preukázanie reálneho výkonu činnosti zamestnancov nepostačuje len formálnym spôsobom deklarovať podnikanie, napr. pracovnými zmluvami, obchodnými zmluvami.

14. Žalobca v konaní bol povinný uniesť bremeno tvrdení a dôkazné bremeno. V súvislosti s tým kasačný súd poukazuje na to, že žalobca počas správneho konania ako aj konania pred súdom nepreukázal, že od uzavretia pracovných zmlúv vykonával u zamestnávateľa na území Slovenskej republiky konkrétny dojednaný druh práce a rovnako nebol preukázaný ani skutočný rozsah konkrétnych prác, ktoré vykonával pre zamestnávateľa. Na základe uvedeného dospel kasačný súd k názoru, že záver prvoinštančného správneho orgánu a sťažovateľky o tom, že žalobcovi nevznikla účasť na nemocenskom poistení, dôchodkovom poistení a poistení v nezamestnanosti dňom 01.09.2010 je v súlade so zákonom. Tento záver vyplýva z ustanovení § 20, § 14 ods. 1 písm. a), § 15 ods. 1 písm. a) a § 19 zákona č. 461/2003 Z.z., ktoré upravujú podmienky povinného nemocenského poistenia, povinného dôchodkového poistenia a poistenia v nezamestnanosti, ktorých zákonným predpokladom pre priznanie je existencia statusu zamestnanca, ktorý však žalobca v správnom ako aj súdnom konaní nepreukázal. V ďalšom považuje kasačný súd za nevyhnutné uviesť, že z odôvodnenia rozhodnutia sťažovateľky, ako aj prvoinštančného správneho orgánu je zrejmé, ktoré skutočnosti boli podkladom pre rozhodnutie, akými úvahami boli správne orgány vedené pri hodnotení dôkazov a pri použití právnych predpisov, na ktorých základe rozhodovali. Preskúmané rozhodnutia správnych orgánov vychádzajú z dostatočne zisteného skutkového stavu, ktorý je následne vyhodnotený a právne posúdený. Pozornosti kasačného súdu taktiež neuniklo, že pribratý účastník (zamestnávateľ) ukončil svoju podnikateľskú činnosť k 21.09.2011.

15. Vo svetle vyššie uvedeného kasačný súd nepovažuje za správny právny názor krajského súdu vyslovený v napadnutom rozhodnutí, že skutkový stav bol nedostatočne zistený a rozhodnutia správnych orgánov sú nepreskúmateľné. Kasačný súd preto nemohol postupovať inak, ako pristúpiť k zrušeniu napadnutého rozsudku krajského súdu v zmysle § 462 ods. 1 S.s.p. a vráteniu vecí na ďalšie konanie. Úlohou krajského súdu bude v ďalšom konaní vo veci opätovne rozhodnúť s poukazom na to, že právnym názorom kasačného súdu je krajský súd viazaný (§ 469 S.s.p.). Krajský súd rozhodne aj o nároku na náhradu trov kasačného konania podľa § 467 ods. 3 S.s.p.

16. Senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky rozhodol pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku opravný prostředek není přípustný.